

EMPERYALİZM VE KİRALIK İŞÇİLİK

Aydınlık Dergisi, 16 Ağustos 2009

Yıldırım Koç

İşçi simsarlığı konusunu bir süredir tartışıyoruz. Özetleyeyim: 26 Haziran 2001 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi, HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu, TİSK Başkanı Refik Baydur ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan bir protokol imzaladılar. Bu protokole göre, tarafların görevlendirecekleri öğretim üyeleri (“Bilim Kurulu”) bir iş yasası taslağı hazırlayacaktı. Tarafların temsilcisi öğretim üyelerinin oybirliğiyle kabul edecekleri her konu “herhangi bir çekince ileri sürülmeden taraflarca kabul edilmiş” sayılacaktı.

Böyle saçma bir taahhüdün altına nasıl girildiğini anlamak mümkün değildir.

Bilim Kurulu, hazırladığı iş kanunu taslağını 26 Haziran 2002 tarihinde sundu. Bu taslağın 8. maddesi işçi kiralama ile ilgiliydi. Daha da kötüsü, bu maddenin (c) fıkrası, işçi simsarlığına (işçi kiralayan özel istihdam bürolarına) kapıyı aralıyordu. Böylece, 26 Haziran 2006 günü imzaladıkları protokol gereği, TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ, işçi kiralama onaylamış oldu.

AKP iktidarı döneminde 22 Mayıs 2003 günü kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu da kiralık işçiliği yasal hale getirdi (Madde 7). Diğer bir deyişle, Türkiye’de 6 yılı aşkın bir süredir kiralık işçilik uygulanıyor.

Altı yıldır süren uygulamaya göre, Türkiye’de bir şirket kendi istihdam ettiği işçileri bir başka şirkete kiralayabilmektedir.

Bu düzenlemeler AB ve ABD emperyalistlerinin talepleri doğrultusunda biçimlendirilmişti. Ancak emperyalistlerin talebi bununla da sınırlı değildi. Diğer talepleri, özel istihdam bürolarına da bu olanağın tanınmasıydı.

Mevcut durumda işçi kiralama yetkisi olanlar, belirli bir üretim veya hizmet dalında faaliyet gösteren ve bu faaliyeti nedeniyle işçi istihdam eden şirketlerdir. Yalnızca işçi kiralama amacıyla şirket kurulamaz. Emperyalistlerin istediği, yalnızca işçi kiralama işi yapan işçi simsarı şirketlerin de kurulmasıdır.

Emperyalist güçler bunu niçin talep ediyor?

Günümüzde işçi kiralayan özel istihdam büroları dünya ölçeğinde faaliyet gösteriyor. İsviçre merkezli Adecco şirketi, 70 ülkede 5800 bürosu aracılığıyla uluslararası düzeyde işçi kir alıyor. ABD merkezli Manpower şirketi, 67 ülkedeki 4300 bürosu aracılığıyla uluslararası düzeyde işçi simsarlığı yapıyor. Vedior isimli Hollanda şirketinin de 35 ülkede 2200 köle ticareti (işçi simsarlığı) bürosu var.

Avrupa Birliği emperyalistleri, yaşlanan Avrupa nüfusundan şikayetçi. Genç ve nitelikli işgücüne ihtiyaçları var. Ancak öyle her isteyen de Avrupa’ya gelebilmesini, istediği kadar kalabilmesini, emperyalist sömürüye dayalı sosyal devletlerinin imkanlarından Avrupalılar gibi yararlanabilmesini istemiyor. Onların istedikleri, ihtiyaç duydukları nitelikte işgücünü, istedikleri süre için kiralayabilmek.

Amerika’nın refahının kaynaklarından biri Afrika’dan getirilen kölelerdi. Ancak bu köleler bir kez Amerika’ya getirildiler mi, yaşlandıklarında veya artık işe yaramadıklarında Afrika’ya geri gönderilemezler, “başa bela” olurlardı.

Avrupalı emperyalistler de 1960’lı yıllarda Türkiye’den 1 milyona yakın “misafir işçi” istediler. Ancak hesapları tutmadı. “Misafir köle” olarak getirdikleri, Afrika’nın kölelerinden farklı çıktı. Avrupa’ya yerleşti. Mal-mülk ve işyeri sahibi oldu; “misafir işçi” adı altında köleliği reddetti; “entegrasyon” adı altında asimilasyona karşı çıktı ve ağırlığını giderek hissettiriyor.

Avrupa, 1950’li ve 1960’lı yıllarda hızlı endüstrileşmesine bağlı olarak ortaya çıkan büyük işgücü ihtiyacı nedeniyle işçi istiyordu. Bugünkü sorunları, nüfusun artmaması ve yaşlanması. Avrupa emperyalistlerinin bugün de (farklı nedenlere bağlı olarak) nitelikli işçiye ihtiyacı var; ancak 1960’lı yıllarda gelenler gibilerini istemiyor.

O zaman çözüm ne?

Kiralık işçilik.

Ancak kiralık işçilik işinin de kolaylaştırılması gerekiyor.

1960'lı yıllarda Türkiye'den Almanya'ya işçi götürülürken, işçi adayları soyulur, tepeden tırnağa muayene edilirdi. Muayene edenlerin amacı, götürülecek işçilerin çalışma koşullarına dayanıklılığını ölçmek, Almanya'da hastalık sigortasına fazla yük gelmesini önlemektir.

Kiralık işçi büroları aracılığıyla ücretli köle seçimi daha akıllıca bir yöntem. Bu işte tam Avrupa emperyalistlerine özgü bir rasyonellik var.

Kiralık işçi bürosu Türkiye'de Türkiye şartlarına göre iyi gibi gözükten ücretlerle işçi kiralayacak. Avrupa Birliği ülkelerine geçici sürelerle gönderilecek olan kiralık işçiler (köleler) belirli süreli iş sözleşmeleri ile çalışacak ve sürenin sonunda Türkiye'ye geri dönmek zorunda kalacak. Sözleşmeler Türkiye'de yapılacağı için, Türkiye şartlarına göre iyi gibi gözükten ücretler, Avrupa'daki ücretlerin çok altında kalacak. Böylece çökmekte olan Avrupa Birliği emperyalizmi, Türk işçilerinin katlamalı biçimde sömürülmesi sayesinde taze kan bulmuş olacak.

Avrupa emperyalistleri köle istiyor. Ancak kölenin yetiştirilmesi ve hastalandığında – yaşlandığında bakım sorumluluğunu da reddediyor. Bu kölelerin, emperyalist ülke işçilerine tanınmış bazı haklardan yararlanmasına da karşılar. Çözüm, işçi simsarları eliyle kiralık işçilik.

Bizim yerli sermayedarlar da, kriz derinleştikçe, anti-emperyalist bir tavır almak yerine, işçiyi daha da fazla sömürmeye ve köleleştirmeye yönelik bu girişime destek veriyor.

Kiralık işçi ve işçi simsarlığı işinin özü bu.